

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΣ ΥΜΝΟ

ΣΤΑ εἴκοσι τε³ εὐταῖα τετράστιχα τοῦ «Ὑμνου τῆς Ἐλευθερίας», ὑπάρχουν ἐθνικὲς νοουθεσίαι γιὰ τοὺς Ἕλληνας.

Τὸ μεγάλο πατριωτικὸ ποίημα ἀποτελεῖται ἀπὸ 158 στροφές. Ὁλόκληρος ὁ Ὑμνος εἶναι σὰν ἕνας μονόλογος τοῦ Σολωμοῦ: πότε ἀποτείνεται πρὸς τὴν Ἐλευθερία—αὐτὴν, τὴν «ἀνδρειωμένη Ἐλευθερία»—πότε ὀραματίζεται, μὲ τὴν ποιητικὴν του φαντασίαν, τὶς πρῶτες νίκες τῶν ἐπαναστατημένων Ἑλλήνων: τὴν ἄλωση τῆς Τριπολιτσᾶς, τὶς μάχες τῆς Κορίνθου, τὴν πρώτη ἀποτυχημένη πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου.

Ὁ Σολωμὸς προσωποποιεῖ τὴν Ἐλευθερία μὲ τὴ μορφή γυναικας. Στὴν ἀρχή, τὴν βλέπει «πικραμένη

μὲς τὴν βλέπει ἔξαφνα νὰ τὸν προστάξῃ μὲ τὸ δάχτυλό της νὰ πάψῃ τὰ ἐγκώμια. Κάτι θέλει νὰ πῆ ἡ ἴδια.

Κοιτάει γύρω εἰς τὴν Εὐρώπῃ
τρεῖς φορές μ' ἀνησυχία.
Προσηλώνεται κατόπι
στὴν Ἑλλάδα, κι ἀρχινᾷ.

Γιατὶ ἀνησυχεῖ ἡ Ἐλευθερία κοιτώντας τὴν Εὐρώπῃ; Μᾶς τὸ λέγουν οἱ στροφές 22—27. Ὅλοι ἐκεῖνοι, ποὺ προτύτερα δὲν ἔδιναν καμιὰ ἀπόκριση στὰ παρακάλια τῆς Ἐλευθερίας, τώρα, ποὺ τὴν βλέπουν νὰ βασιζέται στὴν ἴδια τῆς δύναμῃ καὶ νὰ νικᾷ, κινδυνεύουν νὰ τὴν βοηθήσουν. Ἀλλὰ τί γίνεται, στὴν κρίσιμη ἐκείνη ὥρα, μέσα στὴν Ἑλλάδα. Φοβερὴ, ἐπικίνδυνη, ἔχει ξεσπάσει ἡ

Διχόνοια. Ὅλες οἱ νίκες στὸ ἐσωτερικόν, ὅλες οἱ θαυμάσιες ἐντυπώσεις στὸ ἐξωτερικόν, κινδυνεύουν νὰ καταστραφῶν ἀνεπανόρθωτα, τὸ ὑπεράνθρωπο ἔργο τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως νὰ σβῆσῃ, ἢ σκλαβιά νὰ θάψῃ πάλι τὴν Ἑλλάδα. Οἱ μεγαλύτεροι ἀπὸ σᾶς θάχουν βέβαια ἀπαντήσῃ αὐτὲς τὶς ντροπισμένες, ὅσο λίγες κι ἂν εἶναι, σελίδες στὴν Ἑλληνική τους Ἱστορία. Μερικὲς ἄλλες τὶς γράφουν μεγαλύτερα συγγράμματα, ποὺ ἴσως θὰ τὰ διαβάσετε ἀργότερα.

Παρατηρῆστε ὡστόσο τὴν εὐγένεια καὶ τὴ μετριοφροσύνη του. Δὲ μιλεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος στοὺς Ἕλληνας γιὰ νὰ τοὺς συνετίσῃ, βάζει τὴν Ἐλευθερία νὰ τοὺς μιλήσῃ: «Παλικάρια μου, τοὺς λέγει ἐκείνη, δὲ φοβᾶμαι ποτὲ πῶς θὰ νικηθῆτε, ὁ πόλεμος εἶναι ἡ χαρὰ σας καὶ τὰ γόνατά

ντροπαλή», δυστυχησμένη, δακρυσμένη, ἀπελπισμένη... Τὴν βλέπει ἔρημη ἐντελῶς καὶ ἀβοήθητη. Φορεῖ κουρελιασμένα φορέματα—κουρελιασμένα, ματωμένα «ἀπὸ πλῆθος αἷμα Ἑλληνικόν». Καὶ βγαίνει νὰ ζητιανέψῃ, ἡ Ἐλευθερία, βοήθεια ἀπὸ τοὺς ξένους, γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Μὰ ξανᾶρχεται μονάχη, ὅπως ἔφυγε.

Μονομιᾶς ὅμως ἀλλάζει ὄψη. Τώρα ὀπλίζεται μὲ σπαθί, καὶ «ἡ κόψη τοῦ σπαθιοῦ της» εἶναι «τρομερή». Εἶναι τώρα «ἀνδρειωμένη», ἀκαταμάχητη. Τρέχει παντοῦ νὰ ἐλευθερώσῃ—μονομιᾶς, ἂν εἶναι δυνατό—τοὺς σκλάβους. Εἶναι καὶ πάλι ματωμένη, ἀλλὰ μοιάζει «ἀθάνατη» καὶ «θεία» (στροφή 82). Ἐπάνω της πέφτει οὐράνια λάμψη (στροφή 94—96), ποὺ τῆς φωτίζει τὸ χεῖλος, τὸ μέτωπο, τὰ μάτια, τὰ χέρια, τὰ πόδια. Εἶναι τώρα σ' ὄλον τὸν κόσμον ἔνδοξη, κι οἱ ἐχθροὶ της τρέμουν τὴν ἐκδίκησίν της.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ὅμως ὁ Σολω-

σας δὲ λυγὺν μπροστὰ στὸν κίνδυνο. Μόνο μιὰ δύναμῃ ὅμως δὲ μπορεῖτε νὰ νικήσετε καὶ μόνον αὐτὴ φοβοῦμαι μὴ καταστρέψῃ τὶς δάφνες σας. Εἶναι

ἡ Διχόνοια, ποὺ βαστάει
ἕνα σκῆπτρο ἢ δολερὴ.
Καθενὸς χαμογελάει
«πάρτο» λέγοντας «καὶ οὐ».

Ἡ προσωποποιεῖα εἶναι πάντα γιὰ τὸ Σολωμὸ ὁ τρόπος νὰ ζωντανεύῃ τὶς ιδέες. Ὅπως τὴν Ἐλευθερία, ἔτσι καὶ τὴ Διχόνοια, τὴ φαντάζεται σὰ γυναῖκα. Καὶ τὸ σκῆπτρο ποὺ κρατεῖ στὰ χέρια της, εἶναι ἡ ἐξουσία, ἡ ἀρχή, οἱ τιμές. Καθένας Ἕλλην πολέμιστῆς θέλει νὰ τὸ ἀρπάξῃ, νομίζοντας, πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ ἄξιος νὰ τόχῃ ἀπὸ τοὺς ἄλλους· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σκῆπτρο εἶναι ἕνα, κι οἱ ὀπλαρχηγοὶ πολλοί, ἀρχίζει ἡ διχόνοια, ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. «Τί θὰ

πῆ ὅμως ἡ Εὐρώπη πού θὰ τὸ μάθη ;
Νά ! τί θὰ πῆ :

— Ἐάν μισοῦνται ἀνάμεσά τους
δὲν τοὺς πρέπει Ἐλευθεριά !

Καὶ θὰ εἶχε τάχα ἄδικο νὰ τὸ πῆ ;
« Ὁχι ! φωνάζει ἡ Ἐλευθερία. Μὴ
φροντίζετε γιὰ τέτοιες τιμές καὶ δό-
ξες (στροφή 148), Ἡ τιμὴ τοῦ νὰ
χύση κανεὶς τὸ αἷμά του γιὰ τὴν
πατρίδα καὶ γιὰ τὴ θρησκεία εἶναι
ἄρκετὴ. Στὸ αἷμα αὐτό, συνεχίζει

σᾶς ὀρκίζω, ἀγκαλιαστῆτε
σὺν ἀδέρφια καρδιακά !

Τί συγκινητικὴ ἔκκληση ! τί πονε-
μένα λόγια ! Θὰ ὑπῆρχε, ἀλήθεια,
ἱερώτερος ὄρκος γιὰ ὁμόνοια καὶ
γιὰ συνεργασία, ἀπὸ ἐκεῖνον πού
θὰ ἐδίδετο στὸ αἷμα, τὸ χυμένο
γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς Ἐλευθερίας
ὅλων ὧν ;

Ἡ ἐλευθερία προσθέτει :

Πόσον λείπει, στοχασθῆτε,
πόσο ἀκόμα νὰ παρδῆ !
Πάντα ἢ νίκη, ἂν ἐνωθῆτε,
πάντα ἐσᾶς δ' ἀκολουθῆ.

Ἡ φιλοτιμία γιὰ τὰ πρωτεῖα, ἡ
φιλοπρωτία, εἶναι ἀλήθεια ἕνα—ὄ-
λως διόλου ἀνόητο, ὅσο καὶ κατα-
στρεπτικὸ—ἐλάττωμα τῆς φυλῆς μας.
Θυμᾶστε στὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὀμήρου,
στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο, τὴ φιλονεικία
ἀνάμεσα στὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν
ἀρχιστράτηγο τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸν
Ἀχιλλέα, ἕνα ἀπὸ τοὺς στρατη-
γούς. Ὁ Ἀχιλλεύς, προσβεβλημέ-
νος, ἀποχώρησε ἀπὸ τὸ στρατόπε-
δο, μαζὶ μὲ τὸ στρατό του. Ἐλειψε
ὁ ἀνδρειότερος πολεμιστῆς. Ἡ πο-
λιορκία τῆς Τροίας χαλαρώθηκε,
σκοτώθηκαν ἄδικα χιλιάδες ἄνθρω-
ποι καὶ στὸ τέλος κι ὁ Πάτροκλος,
ὁ ἀγαπητότατος φίλος τοῦ Ἀχιλλέ-
ως. Ὅλ' αὐτά, γιὰ ἕναν ἐγωϊσμό,
μιὰν ἄτοπη φιλοτιμία, ἕνα πείσμα.
Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Ὀμηρος, ὅπως καὶ ὁ
Σολωμός, θρηνεῖ γι' αὐτὸ τὸ πείσμα
καὶ γιὰ τὶς συνέπειές του. Ἐνα με-
γάλο ποίημα τῆς Ἀρχαίας Ἑλλά-
δος κι ἕνα μεγάλο τῆς Νέας μᾶς
ἐξορκίζουν νὰ γίνωμε διαλλακτικοί,
συνεργάτες σὲ κάθε κοινὴ προσπά-
θεια, νὰ ζητοῦμε τὴν ἱκανοποίηση
ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ἀξία τῶν προσ-
παθειῶν μας· κι ὄχι ἀπὸ τὴν ἐξω-
τερικὴ τους ἀναγνώριση. Ἄν θέλω-
με νὰ μεγαλουργήσωμε στὸν κόσμο,
πρέπει νὰ τὸ ὀρκιστοῦμε στὴ σκιά
τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Σολωμοῦ.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ